

УДК 378.147.88'811.111

DOI 10.31652/2415-7872-2019-59-9-14

АКТИВІЗАЦІЯ НАВИЧОК СПІЛКУВАННЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ ЗАСОБАМИ НАОЧНОСТІ У СТУДЕНТІВ 1-2 КУРСІВ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

К. П. Бабенко

У статті розглянуто методичні особливості активізації навичок спілкування студентів англійською мовою засобами візуалізації. Увагу зацентовано на вивченні дисципліни «Іноземна мова» на першому-другому курсах вищого навчального закладу. На основі аналізу існуючих досліджень та публікацій із означеної проблеми виявлено несистематичне звертання до різних засобів наочності. Викладачі використовують переважно традиційні засоби наочності – малюнки, фотографії, рисунки, слайди. Також запропоновано новітні способи – інфографіка, скрайбінг. Практикою викладання доведено ефективність застосування різних засобів наочності за умови систематичності, комплексності, урахування рівня мовної підготовки студентів, різноманітності демонстрації ілюстративних матеріалів.

Ключові слова: діалогічне мовлення, малюнок, монологічне мовлення, наочність, розповідь, спілкування, фотографія.

INTENSIFICATION OF COMMUNICATION SKILLS IN ENGLISH LANGUAGE BY MEANS OF VISUALIZATION OF THE FIRST-YEAR AND SECOND-YEAR STUDENTS IN THE INSTITUTION OF HIGHER EDUCATION

K. Babenko

The article is directed to observe the methodical peculiarities of communication skills of students in the institution of higher education. It is proposed to intensify communication skills in English language of the first-year and second-year students by means of visualization. The centre of attention is the study of the discipline «Foreign language». It is analyzed existing researchers and publications on the definite problem. It is revealed not systematical using of various means of visualization. Systematical exercises help lectures to use visualization with more effective practical results. It is need to make use of visualization during different studies stages. Only in such a way demonstration of illustrating materials will be efficient. Using of means of visualization must be complex too. Visualization helps lectures to optimize mastering in different aspects of foreign language. Illustrating materials help to master in English for professional aims too. Complex usage of various means of visualization forms social and linguistic competence of students. Lectures use mainly traditional means of visualization. There are pictures, photographs, illustrations, slides. Some teachers offer new means such as infographics and scribing. Infographics combines schematic and illustrative representation of grammatical and lexical phenomena. Infographics helps students to concentrate their attention on the definite theme. Thanks to this mean of visualization students can memorize complicated concepts and descriptions quicker than usually. Scribing accompanies lecturer's explanations with simple pictures, charts and cartoons. During the process of getting information students can concentrate on the main problems of the theme. Critical mentality of students intensifies due to simultaneous getting of verbal and visual information. On the practical courses students execute different tasks. There are picture's description, answer the questions, making up the sentences or the story, making up the dialogue, interchange of opinions, and story with using of some visualization. Students execute tasks autonomously, in pairs, and in micro groups. Different tasks help students to high their study motivation. They take English language as a mean of communication.

Keywords: dialogue, illustration, monologue, visualization, story, communication, photograph.

Програмами з вивчення іноземної мови на неспеціальних факультетах закладів вищих освіти передбачено виконання студентами таких завдань, як переказ тексту, виклад певної лексичної теми. Студенти зазвичай неохоче виконують подібні завдання. При здійсненні переказу просліджується тенденція до прочитання пропонованого тексту або написаної лексичної теми.

Методичною проблемою ускладнень студентів у процесі усного мовлення є обмежена кількість аудиторних годин, відведених на вивчення іноземної мови. У зв'язку з цим практичні навички спілкування англійською мовою в групі або дуже слабкі, або взагалі відсутні. Другим фактором є низький рівень шкільних знань з іноземної мови.

Активним методом активізації усного англомовного спілкування є візуалізація розповіді, тобто використання малюнків, фотографій, коміксів тощо. По-перше, зорова опора полегшує розповідь студента. По-друге, слідкуючи за зображенням, студенти навчаються зв'язному мовленню, привчаються використовувати в мовленні яскраво забарвлені лексеми, які збагачують їхні знання з англійської мови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій дозволяє зробити висновок про обмежене використання візуалізації у вітчизняній та зарубіжній методиці [5; 6; 11; 12; 14], або взагалі про її відсутність [1]. В окремих наявних публікаціях викладачі використовують засоби наочності переважно у молодших та старших класах загальноосвітньої школи [4; 7; 9]. Застосовування візуалізації в закладах вищої освіти найчастіше носить рекомендаційний характер [2; 10].

Т. В. Кравчина вважає використання наочності актуальною проблемою в сучасному викладанні іноземної мови [4, с. 1]. О. Б. Тарнопольський та М. Р. Кабанова відзначають допоміжну функцію наочності [10, с. 85], але вирізняють її переваги в навчанні студентів: оптимізація в освоєнні різних аспектів іноземної мови, інтенсифікація в оволодінні мовою для професійних цілей, сприяння формуванню іншомовної соціолінгвістичної компетенції [10, с. 182].

Учені виділяють вимоги до використання наочності: візуалізація повинна бути стимулом для подальшого спілкування, мати якісне кольорове зображення [10, с. 89, 166]. Викладачі також наголошують на комплексності [7; 8; 10] та систематичності застосовування наочності [2; 7]. Система вправ допомагає ефективно використовувати засоби наочності на практиці. Наочністю необхідно користуватися на різних етапах навчання, тільки тоді демонстрація засобів наочності буде продуктивною [7; 9].

Важливою умовою дієвості візуалізації на заняттях є залучення студентів до спільної роботи в групах. Такої думки дотримуються Т. В. Кравчина [4, с. 4], Б. Салюк [8, с. 33], Т. В. Сорока [9, с. 61]. Колективна діяльність викликає позитивні емоції, сприяє творчому відношенню до отриманого завдання, дає можливість долучитися до співпраці студентам із різним рівнем знань.

Педагоги виокремлюють різноманітні засоби наочності, які зацікавлюють студентів, активізують їхнє зорове сприйняття: зображення предметів, рисунки, карикатури, ілюстрації, емблеми, малюнки, плакати, фотографії, колажі [2; 4; 7; 8; 10]. Б. Салюк та Т. В. Сорока пропонують нові в методиці викладання засоби візуалізації: інфографіку і скрайбінг. Сутність інфографіки полягає в стислій, змістовній передачі інформації з урахуванням специфіки майбутньої спеціалізації студентів. Інфографіка поєднує схематичне та ілюстроване зображення граматичних або лексичних явищ, допомагає студентам концентрувати увагу на певній темі й швидше запам'ятовувати складні поняття та описи [8, с. 34]. Скрайбінг – паралельне супроводження пояснень викладача простими малюнками, схемами, карикатурами. У процесі отримання інформації іноземною мовою студенти зосереджуються на головних питаннях теми. Одночасне отримання вербальної та візуальної інформації активізує критичне мислення студентів [9, с. 60].

Невирішеною частиною загальної проблеми, яка висвітлюється в статті, є особливість демонстрування та застосування різних видів наочності на практичних заняттях. Б. Салюк пропонує ілюструвати вивчення ідіом засобами інфографіки. На думку педагога, гумористичне зображення незвичних мовних одиниць спричиняє до прискорення процесу запам'ятовування. Студенти вчать описувати людей за пропонуваним принципом, збагачуючи власний словниковий запас [8, с. 34]. Я. В. Саволайнен радить студентам самостійно вживати вивчувані лексичні одиниці, тренуючись у зіставленні дат та подій, описуючи пропонувані малюнок, складаючи діалоги з поданих слів, практикуючись у написанні рекламних оголошень та статей. Усі вказані вправи мають супроводжуватися відповідною візуалізацією [7, с. 220]. О. Б. Тарнопольський та М. Р. Кабанова відзначають, що наочність є важливим стимулом для писемного та усного мовлення. Результативними, на думку педагогів, є наступні вправи: опис зображеного на фотографії приладу, обговорення біографії співака з опорою на його портрет, обмін думками з приводу зображених на картині подій, рольова гра з опорою на зображення малюнка, написання реклами за поданим зображенням [10, с. 169]. L. A. Hill застосовує малюнки в комплексному вивченні лексичних та граматичних явищ. Особлива увага звертається на вибір певної лексичної одиниці під час виконання вправи [14].

Мета статті: визначити методичні особливості використання засобів наочності у закладі вищої освіти.

У процесі вивчення курсу «Іноземна мова» на 1-2 курсах вищого навчального закладу студенти мають здійснювати переказ певних тем. За основу взятий підручник «Англійська мова для повсякденного спілкування» [1]. Уміщені теми насичені лексичними одиницями, ідіомами.

При вивченні теми «Seasons» застосовуються фотографії краєвидів або кольорові малюнки за сезонами (рис. 1).



Рис. 1. Завдання: Look at the picture and answer the following questions.

1. Which of the four seasons is it? 2. Is the sky overcast with heavy clouds or is it clear and bright? 3. Has the sun gone in or is it shining brightly? 4. What is the ground covered with? 5. Are the fruit trees in blossom? 6. Do you see any flower-beds in the picture? 7. Who do you see in the picture? 8. What are the grown-up people doing? 9. What are the children doing? 10. Do people stay at home in spring or do they prefer to go out into the garden? 11. How do you like to spend your time in spring? 12. What is your favorite season? 13. What is difference between the season in your picture and your imagination of this season?

Коли студенти відповідають на питання, викладачеві бажано давати настанову: не читати питання вголос. Тобто питання прочитується очима, а відповідь дається вголос. Таким чином, із поступових відповідей студента складається зв'язане оповідання, хоча і в дуже повільному темпі. Останнє питання дещо провокуюче. Воно примушує студента посперечатися з автором малюнку або фотографії, унести свої корективи в зображення, висловити власне враження від певної пори року. Так само використовуються малюнки під час вивчення тем «My Town», «My Room/ Flat», «My House» тощо.

Додатково використовується прийом «Paint the Picture» (Розфарбуй малюнок). Дивлячись на малюнок із певним зображенням, студент намагається описати його і обов'язково називає кольори (одяг людей, відтінки у природі, пофарбування стін, колір меблів тощо). Нагадуємо студентам, що зв'язна розповідь утворюється тільки за умови правильного структурування англійського речення та вживання прийменників.

Особливого зауваження заслуговує вивчення тем «My Family», «Appearance and Character». Ці теми найчастіше повторюються протягом вивчення шкільного курсу англійської мови, тому студенти вважають їх нецікавими, у них відсутнє бажання висловлюватися. Можна запропонувати студентам розповісти про сім'ю відомої людини: артиста, кіноактора, співака тощо, але продемонструвати фотографію обраної персони. Відшукування якісного зображення примушує студентів активізувати словниковий запас, звертатися до нових лексичних одиниць і використовувати їх в оповіді. У процесі опису характеру людини можна пограти в гру «Guess who is this?». Студенти загадують однокурсника та описують його в групі, не називаючи імені. Обов'язково треба окреслити статуру, колір та форму волосся, обличчя, частин обличчя тощо. Можна додати риси характеру, використовуючи вивчені ідіоми. Якщо студент бажає описати характер відомої людини, він має після доповіді продемонструвати зображення обраної особистості.

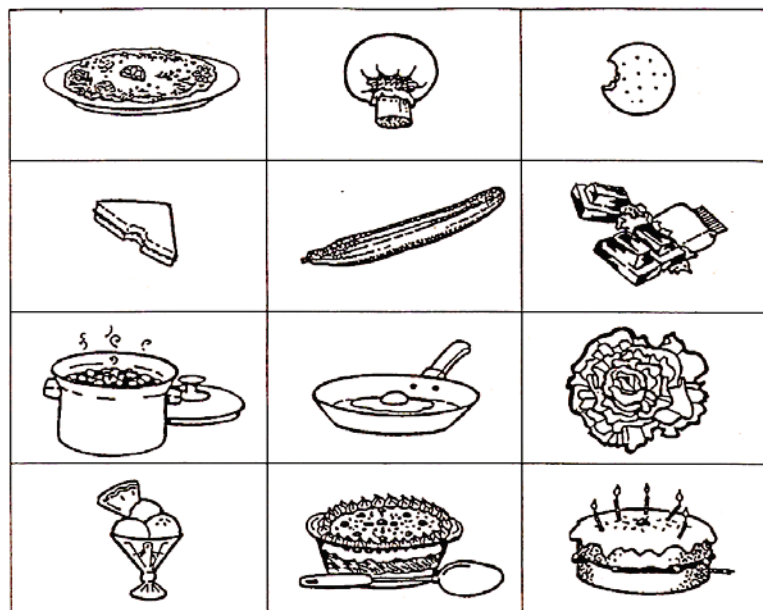
Цікавим, на наш погляд, є добір роздаткового матеріалу при вивченні теми «Sports». Краще обирати динамічні художні фотографії з кольорових спеціалізованих журналів або Інтернет-видань, на яких передані емоційний стан спортсмена (одночасно повторюємо тему «Appearance and Character»), також в динаміці передано рух людини, тобто треба грамотно вживати дієслова та дієслівні форми, підшукувати синоніми, антоніми. Цікавою вправою є добір споріднених слів. Слід звертати увагу студентів на явище конверсії, тобто перехід однієї частини мови в іншу, ілюструвати конверсію прикладами.

Для вивчення тем «Sports», «Music» привабливим буде використання серії гумористичних малюнків або коміксів. Як правило, до малюнків додаються питання [5; 6; 11; 12]. Студенти мають дати повні відповіді на запитання самостійно чи в групі по дві-три особи. Якщо малюнки подані за змістом

художнього твору, необхідно пов'язати відповідь за змістом малюнка та за змістом твору. Таким чином, поглиблюються навички діалогічного й монологічного мовлення студентів, а також їхнє критичне мислення.

Наступний крок для удосконалення непідготовленого мовлення англійською мовою – обговорення побаченого на малюнку або фотографії, тобто тренування в діалогічному мовленні. Студенти поділяються на групи по дві-три особи й задають питання один одному за змістом зображеного. Слід зауважити, що необхідно задавати питання, на які може бути заперечна або неоднозначна відповідь. Важливо, щоб студенти грамотно задавали питання англійською мовою. Тому перед виконанням цього завдання необхідно повторити структуру питального та заперечного речення англійської мови, а також типи питань в англійській мові.

Дуже зацікавлює студентів розгадування кросвордів із зоровою опорою [13]. У кросворді треба віднайти слово, зображене на малюнку. Зі знайденими словами потім складають речення. Можна запропонувати студентам поставити запитання один одному про знайдені слова, скласти оповідання, використовуючи дані слова. Оскільки кросворди складені за тематичним принципом, можна їх використовувати при вивченні конкретної розмовної теми. Студенти також охоче складають подібні кросворди.



Z W G E C U T T E L E
 Y R G E S P L K T P C
 S M E E K A C N A P S
 I W D B F A O S L L A
 F T E N M A C I O O N
 I T I T X U C U C Y D
 D O R U S E C S O F W
 L W F B C F H U H Q I
 M O O R H S U M C M C
 A R E E L F I R T U H
 Q A E X E F P B D G N
 M P C S T F W I Q C U

Рис. 2. Meals. Task. Do a crossword. Make up you own crossword with the new words. (Answers: Biscuit, cake, chocolate, cucumber, fried egg, ice cream, lettuce, mushroom, pancake, sandwich, stew, trifle.).

Наступне завдання: студентам дають однакові малюнки. Треба доповнити інформацію один одного по зображеному на малюнку за допомогою запитань.

Завдання: студентам дають різні малюнки. За допомогою серії запитань треба вияснити, що зображено на малюнку. У кінці обговорення бажано виразити власне враження від почутого.

Опис картини або репродукції, художньої фотографії. Завдання дещо складніше, тому що доведеться використовувати спеціальну термінологію, що вживається в галузі фотографії та мистецтва, знати

напрямки мистецтва, мати базові знання про передачу кольорів та світлотіні в мистецтві, засоби створення витворів мистецтва.

Необхідно познайомити студентів із наявністю різних візуальних словників [3]. Як правило, в таких словниках малюнки розташовані за певними темами. Таким чином, студенти можуть скласти розповідь або діалог за обраною темою. Складання розповіді полегшують надписи під малюнками, які бувають на кількох мовах, в тому числі й на рідній мові. При складанні розмовної теми студенти мають утруднення під час розповіді або переказу. Тому можна запропонувати студентам схематично намалювати те, про що вони розповідатимуть (техніка крокі). За бажанням малюнок може бути кольоровим. Необхідно нагадувати студентам, що чим більше вони застосовуватимуть прикметників, тобто епітетів в оповіданні, тим красивішим воно буде. Також можна долучити тренувальні вправи з добору необхідних епітетів: вилучити зайве слово, доповнити рядок подібними словами тощо.

Використання візуалізації на заняттях із англійської мови вимагає комплексного та систематичного підходу. Активізація лексичних навичок спілкування іноземною мовою неможлива без знання граматичних аспектів, тому демонстрація наочності паралельно активізує мовленнєві навички студентів та поглиблює знання з граматики англійської мови. Ефективність застосування засобів наочності досягається внаслідок різноманітності. Студентам пропонуються малюнки, художні ілюстрації, фотографії, гумористичні рисунки, схематичні зображення тощо. На різних етапах заняття, в залежності від обраної теми та специфіки мовної підготовки студенти отримують завдання рецептивного, комунікативного, творчого характеру: опис малюнка, відповідь на запитання, складання речень чи оповідання, складання діалогу, обмін думками, розповідь на пропоновану тематику з опорою на певний засіб наочності і подібне. Виконання творчих завдань вимагає від студентів самостійного пошуку фотографій, ілюстрацій, але й сприяє глибшому формуванню комунікативних навичок. Завдяки використанню наочності іноземна мова сприймається як засіб спілкування.

Окремої уваги заслуговує використання коміксів або серії малюнків на певну тематику. Студентів приваблює те, що за одним малюнком треба сказати нібито небагато речень – від двох до чотирьох. Але в цілому оповідання за коміксами або малюнками складає оповідання. Тобто розвивається невідповідне монологічне мовлення. Також можна запропонувати студентам поспілкуватися між собою по коміксах чи серії малюнків. У такому разі діалог поступово переходить у бесіду, тому що до розмови долучаються інші студенти, які теж бажають висловити свою думку.

Демонстрація наочності дозволяє вести заняття англійською мовою, не звертаючись до перекладу, а це дуже важливо у формуванні навичок спілкування саме іноземною мовою. Таким чином, в свідомості студента відбувається безперекладне закріплення лексичної одиниці або ідіоми. Опора на візуалізацію зацікавлює студентів із високим рівнем знання англійської мови. Вони з захопленням виконують завдання, які вимагають звернення до Інтернет-ресурсів, пошуку інших джерел інформації. Студентів із початковим рівнем навчання наочність заохочує до подальшої активної учбової діяльності. Завдяки наочності підвищується мотивація до навчання. Продуктивність занять зростає завдяки поєднанню самостійної роботи студентів та роботи в парах і мікрогрупах. Подальших розвідок у цьому напрямку вимагає використання інфорграфіки, скрайбінгу, техніки крокі. Вміння студентів самостійно використовувати вказані засоби візуалізації не тільки поліпшить їхні знання з англійської мови, але й прискорить процес запам'ятовування конкретних мовних одиниць і їх вживання в іншомовному спілкуванні.

Література

1. Англійська мова для повсякденного спілкування: підручник. Вид. 2-ге, переробл. і допов. / за ред. В. К. Шпака. – Київ: Вища школа, 2000. – 302 с.
2. Гришкова Р. О. Методика навчання англійської мови за професійним спрямуванням студентів нефілологічних спеціальностей: навчальний посібник / Гришкова Р. О. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2015. – 220 с.
3. Корбей Ж.-К. Русско-английский визуальный словарь / Корбей Ж.-К. – Москва: РИПОЛ классик, 2009. – 602 с.
4. Кравчина Т. В. Арт-технології на заняттях з англійської мови. [Електронний ресурс] <http://elar.khnu.km.ua> (дата звернення: 10.04.2016).
5. Практический курс английского языка. 1 курс: ученик. Изд. 6-е, исправл. и дополн. / под ред. В. Д. Аракина. – Москва: Гуманитар. изд. центр ВЛАДОС, 2006. – 536 с.
6. Практический курс английского языка. 2 курс: ученик. Изд. 7-е, исправл. и дополн. / под ред. В. Д. Аракина. – Москва: Гуманитар. изд. центр ВЛАДОС, 2006. – 516 с.
7. Саволайнен Я. В. Використання різних видів наочності у процесі формування іншомовної лексичної компетенції / Саволайнен Я. В. // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Сер. Філологічні науки. – 2014. – Вип. 37. – С. 219–223.
8. Салок Богдана. Технологии визуализации данных в преподавании английского языка в высших учебных заведениях / Салок Богдана // Методика формування іншомовної комунікативної компетентності. Наукові записки. Сер. Педагогіка. – 2016. – № 4. – С. 31–38.

9. Сорока Т. В. Скрайбінг як сучасна форма візуалізації навчального матеріалу / Сорока Т. В. // Англійська мова та література. – 2015. – № 16-18 (458–460). Червень. – С. 60–62.
10. Тарнопольський О. Б. Методика викладання іноземних мов та їх аспектів у вищій школі: підручник / Тарнопольський О. Б., Кабанова М. Р. – Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2019. – 256 с.
11. Эккерсли К. Е. Английский для всех: учебное пособие. В 4 кн. / Эккерсли К. Е. – Москва: Дело, 1992. – 256 с. Кн. 1.
12. Эккерсли К. Е. Английский для всех: учебное пособие. В 4 кн. / Эккерсли К. Е. – Москва: Дело, 1992. – 255 с. Кн. 2.
13. Hartley Alick, Lambert B. Sc. & Rose. English Picture. Illustrated by Sarah Wilkinson, B. A. & Ben Lambert. – Мн.: Парадокс, 1998. – 109 с.
14. Hill L. A. Word power 3000. Vocabulary Tests and Exercises in American English. – Oxford University Press, 1984. – 92 p.

References

1. Anhliiska mova dlia povsiakdennoho spilkuvannia: pidruchnyk. Vyd. 2-he, pererobl. i dopov. / za red. V. K. Shpaka. – Kyiv: Vyshcha shkola, 2000. – 302 s.
2. Hryshkova R. O. Metodyka navchannia anhliiskoi movy za profesiinym spriamuvanniam studentiv nefilolohichnykh spetsialnostei: navchalnyi posibnyk / Hryshkova R. O. – Mykolaiv: Vyd-vo ChDU im. Petra Mohyly, 2015. – 220 s.
3. Korbei Zh.-K. Russko-anhlyiskyi vyzualnyi slovar / Korbei Zh.-K. – Moskva: RYPOL klassyk, 2009. – 602 s.
4. Kravchyna T. V. Art-tekhnologii na zaniattiakh z anhliiskoi movy. [Elektronnyi resurs] <http://elar.khnu.km.ua> (data zvernennia: 10.04.2016).
5. Prakticheskij kurs anglijskogoazyka. 1 kurs: uchenik. Izd. 6-e, ispravl. i dopoln. / pod red. V. D. Arakina. – Moskva: Gumanitar. izd. centr VLADOS, 2006. – 536 s.
6. Prakticheskij kurs anglijskogoazyka. 2 kurs: uchenik. Izd. 7-e, ispravl. i dopoln. / pod red. V. D. Arakina. – Moskva: Gumanitar. izd. centr VLADOS, 2006. – 516 s.
7. Savolainen Ya. V. Vykorystannia riznykh vydiv naochnosti u protsesi formuvannia inshomovnoi leksychnoi kompetentsii / Savolainen Ya. V. // Naukovi pratsi Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Ohienka. Ser. Filolohichni nauky. – 2014. – Vyp. 37. – S. 219–223.
8. Salyuk Bogdana. Tehnologii vizualizacii danyh v prepodavanii anglijskogoazyka v vysshih uchebnyh zavedeniyah / Salyuk Bogdana // Metodika formuvannia inshomovnoyi komunikativnoyi kompetentnosti. Naukovi zapiski. Ser. Pedagogika. – 2016. – № 4. – S. 31–38.
9. Soroka T. V. Skraibinh yak suchasna forma vizualizatsii navchalnoho materialu / Soroka T. V. // Anhliiska mova ta literatura. – 2015. – # 16-18 (458–460). Cherven. – S. 60–62.
10. Tarnopolskyi O. B. Metodyka vykladannia inozemnykh mov ta yikh aspektiv u vyshchii shkoli: pidruchnyk / Tarnopolskyi O. B., Kabanova M. R. – Dnipro: Universytet imeni Alfreda Nobelia, 2019. – 256 s.
11. Ekkersli K. E. Anglijskij dlya vseh: uczebnoe posobie. V 4 kn. / Ekkersli K. E. – Moskva: Delo, 1992. – 256 s. Kn. 1.
12. Ekkersli K. E. Anglijskij dlya vseh: uczebnoe posobie. V 4 kn. / Ekkersli K. E. – Moskva: Delo, 1992. – 255 s. Kn. 2.
13. Hartley Alick, Lambert B. Sc. & Rose. English Picture. Illustrated by Sarah Wilkinson, B. A. & Ben Lambert. – Мн.: Парадокс, 1998. – 109 с.
14. Hill L. A. Word power 3000. Vocabulary Tests and Exercises in American English. – Oxford University Press, 1984. – 92 p.

УДК 37.002

DOI 10.31652/2415-7872-2019-59-14-19

ПРОБЛЕМНІ СИТУАЦІЇ ЯК ДІАЛОГІЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

О. В. Зарічна

orcid.org/0000-0002-6999-0538

Л. В. Мельник

Т. В. Савчук

У статті представлено авторську типологію комунікативних проблемних ситуацій як альтернатива усталеним загальнонауковим класифікаціям. Також розглянуто функціонально-змістові характеристики предметного діалогу в кожному з типів проблемних ситуацій. З урахуванням особливостей підготовки майбутніх учителів немовних спеціальностей, сформульовано критерії відбору проблемних ситуацій для забезпечення ефективності їхнього застосування в розвитку діалогічного мовлення. Визначено та обґрунтовано педагогічні умови ефективного застосування проблемних ситуацій щодо розвитку діалогічного мовлення майбутніх фахівців.

Ключові слова: *проблемно-орієнтоване навчання, ESP (англійська мова для спеціальних цілей), предметна тематична дискусія, проблемна задача, діалогічні єдності, мислення вищого порядку (HOTs).*